

En politisk aktivist falder til ro

I begyndelsen af 1950erne ændrede Karl Otto Meyer sin holdning til en ny grænse-dragning. Han indså efterhånden det urealistiske i, at Sydslesvig ville blive en del af Danmark.

Af Mogens Rostgaard Nissen

KARL OTTO MEYER

Karl Otto Meyer lod sig tømme i den periode, hvor han var forhindret i at passe sit arbejde som skoleleder i Skovlund. Altså fra 1952 til 1954. Han havde stadig de samme klare holdninger til demokrati og mindretalsrettigheder, som han hele tiden havde haft, men de blev udtrykt på en anden måde end tidligere. Firkantet sagt gik han fra at være politisk aktivist til at blive en mere traditionel mindretalspolitiker.

Det står ikke helt klart, hvad dette politisk-strategiske skifte skyldtes, men det hang formentlig sammen med flere ting. Karl Otto var efterhånden i midten af 20'erne, og han havde stiftet familie med kone og to små børn. På den hjemlige front var han altså faldet til ro og måtte tage hensyn til andre end sig selv. Samtidig var han nødt til at forholde sig til, at den slesvig-holstenske kultusminister, Paul Pagel, med tilbagekaldelsen af undervisningstilladelsen havde forhindret ham i at udføre sit arbejde som skoleleder. Hvis han fortsatte med at være alt for politisk udfarende med krav om en adskillelse mellem Sydslesvig og Holsten/Vesttyskland efterfulgt af en ny grænseafstemning, ville det forværre hans sag og dermed hans muligheder for at komme tilbage i arbejde. Han risikerede også at ødelægge sit i forvejen belastede forhold til Skoleforeningens ledelse, og dermed miste sin løn, hvis han fortsatte sin hårde kritik af de slesvig-holstenske myndigheder. Desuden er der flere antydninger af, at hans advokat, dr. Hamann, bad Karl Otto om at nedtone sin kritik af myndighederne for ikke at give delstatsregeringen flere triumfer på hånden i Meyer-sagen.

Nye erkendelser

Endelig begyndte han at indstille sig på, at det var urealistisk at tro på, at Sydslesvig ville komme tilbage til Danmark efter en ny afstemning. Derfor måtte han selv og mindretallet erkende, at man også fremover skulle leve under de politiske forhold i Slesvig-Holsten og i Vesttyskland. Han begyndte i stigende grad at argumentere for, at sydslesvigerne skulle bakke op bag mindretallets foreninger, og han blev samtidig mere og mere inddraget i mindretallets organiserede arbejde. Det var her, der skulle gøres en indsats for at sikre danskheden i Sydslesvig. Der var også en tendens til, at Meyer-sagen øgede kendskabet til Karl Otto, og det gjorde det lettere for ham at blive valgt til bestyrelsesposter i foreningerne, ligesom han var tæt på at blive udpeget til amtssekretær i SSF, inden han vandt sagen ved Overforvaltningsretten i Lüneburg i begyndelsen af 1954.

I juni 1953 holdt han en meget elegant årsmødetale. Her ligestillede han det at være dansk med det at være demokrat. I foredraget tog han afsæt i to sager fra henholdsvis 1937 og 1938, hvor dansksindede blev forfulgt af lokale nazistiske myndigheder. Pointen i begge historier var, at myndighederne chikanerede de dansksindede, fordi de var bange for det danske. Man ville forhindre mindretallets børn og unge i at komme til Danmark; i at lære dansk sprog, kultur og historie og i at lære om dansk frisind og demokrati. For »vi kan sige det således, at det danske giver sydslesvigerne en rigdom og en værdi, som de ikke ville kunne finde noget andet steds«, som Karl Otto udtrykte det. Danskheden havde hjulpet mindretallet til at modstå nazismen, og nu var der behov for at udbygge denne sammenhæng mellem demokrati og danskhed. Man skulle styrke det danske i Sydslesvig ved at »fortsætte vort danske kulturelle arbejde herhede, dvs. sende vore børn i de danske skoler, lade vore unge komme på lære- og studieophold i Danmark, sørge for et godt dansk kulturliv i vore foreninger og i vore hjem.« Og man skulle »være med til at sikre demokratiet i vor hjemstavn og derved i Vesttyskland.« Han sluttede foredraget effektivt af med at konstatere; »vi kan kun finde den danske og demokratiske linje for-

Karl Otto Meyer på talerstolen ved et årsmøde i midten af 1950erne. (Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig)

enet et sted, nemlig i SSW.«

Årsmødeforedraget fandt sted et par måneder inden, at der var valg til Forbundsagen i Bonn, hvor SSW forsøgte at få genvalgt Hermann Clausen. Det lykkedes ikke. Antallet af stemmer til SSW faldt markant med omkring en tredjedel i forhold til forbundsdagsvalget i 1949, og det var Karl Otto yderst kritisk over for. Under et foredrag kort efter valget lagde han ud med at konstatere: »Vi svigtede den 6. september.« Baggrunden for denne klare udmelding var, at man havde ført en valgkamp, hvor det nationale havde fyldt alt for lidt. Det var en fejl, fordi langt de fleste, der havde stået bag den massive tilslutning til mindretallet i de første efterkrigsår, netop havde gjort det af nationale grunde. Og når SSW nu slog på traditionelle politiske ting som økonomisk-, social- og arbejdsmarkedspolitik, så svigtede man de mange, der nogle få år tidligere havde støttet det danske.

Karl Otto anerkendte samtidig, at den konservative forbundskansler, Conrad Adenauer, havde vundet en jordskredssejr, og at det var gået ud over alle andre partier, med undtagelse af flygtningepartiet, BHE. Han konstaterede: »Alt i alt har folk stemt på den mand, der - som det siges - i løbet af fire år har bragt orden i det tyske hus, og som har ført Tyskland frem fra at være et slået land til et land, der bliver betragtet som en faktor i det storpolitiske spil.« Det mente han var en fejlagtig slutning af vælgerne. Nok havde Adenauer stået for en gryende demokratisering af Vesttyskland, og nok havde landet haft stor økonomisk fremgang siden 1949, hvor han kom til. Men den økonomiske vækst hang sammen med den amerikanske Marshall-hjælp og med den økonomiske saltvandsindsprøjtning, som Korea-krigen medførte. At Vesttyskland var ved at blive en vigtig forsvars- og sikkerhedspolitisk allieret for vestmagterne hang sammen med den kolde krig. Det skyldtes ikke Adenauers udenrigspolitiske snilde.

Talen vidner om, at Karl Otto var begyndt at tænke partipolitisk og i mindre grad aktivistisk. Han var stadig kritisk over for de slesvig-holstenske myndigheder, men han argumenterede nærmest demonstrativt ud fra demokratiske synspunkter og henviste altid direkte til den vesttyske forfatnings bestemmelser om borgernes frihedsrettigheder. Der skulle fortsat føres en national, kulturel og politisk kamp i Sydslesvig, men alene inden for rammerne af den demokratiske vesttyske forfatning.

Kronikker om Karl Otto Meyer

Lederen af Forskningsafdelingen ved Dansk Centralbibliotek i Sydslesvig, Mogens Rostgaard Nissen, skriver for tiden på en biografi om Karl Otto Meyer. Han vil parallelt hermed indtil begyndelsen af 2018 hver måned skrive en kronik, som følger bogens udvikling.

De foregående kronikker blev bragt på de følgende datoer:

Mandag den 27. februar: Karl Otto Meyer - en politisk biografi

Tirsdag den 28. februar: Karl Otto Meyer - barndom og opvækst

Torsdag den 22. marts: Karl Otto Meyer - lærerstudierende og politisk aktivist

Lørdag den 22. april: Karl Otto Meyer som nyuddannet lærer

Lørdag den 27. maj: Om kampen mod vesttysk remilitarisering og tvungen værnepligt

Torsdag den 29. juni: »Et demokrati uden demokrater« - Karl Otto Meyer-sagen 1952-54

Nabovækkermøderne

Lokalt i Valsbøl og Skovlund deltog Karl Otto i nogle såkaldte »nabovækkermøder«. Det var en gruppe på 20-25 dansksindede naboer, der regelmæssigt mødtes og diskuterede aktuelle emner. Gruppen bestod af flere, der havde - eller senere fik - stor indflydelse inden for mindretallets foreninger, blandt andet den senere provst Hans Kvist, den senere formand for SSF, skoleleder Ernst Meyer, skoleleder Johannes Fink og medlem af SSFs hovedbestyrelse, landmand Heinrich Lorenzen. I foråret 1953 forsøgte Karl Otto at overbevise de øvrige »nabovækkere« om, at møderne skulle have en mere forpligtende karakter, hvor man samlet og hver især søgte indflydelse inden for mindretallets foreninger. Det virker, som om han fik gruppens opbakning til udspillet, men det er usikkert, hvad det kom til at betyde i praksis.

På et »nabovækkermøde« i marts 1953 diskuterede man seks sammenhængende punkter om mindretalsarbejdet. Det vigtigste punkt var forholdet mellem sydslesvigerne og danske statsborgere, hvor Karl Otto kort noterede; »Vi er alle i samme båd. Derfor bør vi ikke skille i sydslesvigerne og danske statsborgere.« Han fortsatte med at notere: »Det er på tide, at vi får gjort noget, der kan vise, at der hersker solidaritet mellem alle danske. Dette bør vise sig på det politiske, det demokratiske og det økonomiske.« For - som han sluttede med at påpege - »vil vi ikke, så bør vi holde op.« Blandt de øvrige punkter diskuterede man, at det var nødvendigt at forøge indskuddene i mindretallets kreditforeninger, så dansksindede unge havde mulighed for at få lån og blive i hjemstavn; hvordan menighedsarbejdet kunne strømlines og effektiviseres, hvordan man skulle øge indflydelsen i SSF og Skoleforeningen, og hvordan man skulle blande sig i den offentlige debat i Sydslesvig og i Danmark.

Også her kan det konstateres, at Karl Otto og »nabovækkerne« forsøgte at udvikle sammenholdet inden for mindretallet. Karl Otto stod ikke længere på sidelinjen og kritiserede de slesvig-holstenske myndigheder og mindretalsledelsen, nej han søgte at styrke mindretallet indefra. Det var den linje, han fulgte i årene derefter, og i slutningen af 1957 fik han sammen med sine to venner, Karl Christiansen og Rolf Lehfeldt, til opgave at forberede og gennemføre landdagsvalget i 1958. Det er dette arbejde, der er emnet for næste måneds Karl Otto Meyer-kronik.

Mogens Rostgaard Nissen er leder af Forskningsafdelingen og Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

Skriv en kronik

Har du et eller andet emne, som du gerne vil fortælle andre om - eventuelt om Sydslesvig?

Så skriv en kronik til avisen. Send den til kronik@fla.de.

Længden må max. være 8000 tegn inkl. mellemrum. Forsyn teksten med et par linjer om dig selv, et foto og et kontonummer til det lille honorar. Vi forbeholder os ret til en lettere redigering.

